

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

Νεοφύτου Βάμβα 6, 106 74 Αθήνα

T: 2107233221-2 | W: www.nchr.gr | E: info@nchr.gr

ΔΗΛΩΣΗ

Για τον Ν. 5278/2026 (ΦΕΚ 22 Α') του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης με τίτλο «Εθνική Κοινωνική Συμφωνία για την ενίσχυση των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας».

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), με την ιδιότητα του Εθνικού Θεσμού Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του ανεξάρτητου συμβουλευτικού οργάνου της Πολιτείας για την προστασία τους έχει επανειλημμένα διατυπώσει Αποφάσεις, Συστάσεις και Δηλώσεις¹ για τον σοβαρό αντίκτυπο στην εφαρμογή των θεμελιωδών εργασιακών δικαιωμάτων, στα οποία ανήκει η συνδικαλιστική ελευθερία και ελευθερία των συλλογικών διαπραγματεύσεων και της σύναψης συλλογικών συμβάσεων εργασίας (ΣΣΕ) από την εφαρμογή πολλαπλών και σωρευτικών περιοριστικών μέτρων κατά το διάστημα διαδοχικών κρίσεων (οικονομική, υγειονομική), αλλά και μετά από αυτό.

Η ανάγκη αποκατάστασης της αποτελεσματικής προστασίας των εργασιακών δικαιωμάτων, ατομικών και συλλογικών, μέσω της τροποποίησης ή/και κατάργησης των μη συμβατών προς το Σύνταγμα και τις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας διατάξεων και της λήψης των κατάλληλων νομοθετικών μέτρων απηχείται επανειλημμένα στις Εκθέσεις, Αποφάσεις και Συστάσεις των αρμοδίων Ευρωπαϊκών και διεθνών ελεγκτικών οργάνων και τις αποφάσεις των ανωτάτων εθνικών Δικαστηρίων, σχετικά με τη νομιμότητα των νομοθετικών διατάξεων, που αφορούν ή συνδέονται με την άσκηση των δικαιωμάτων που συναποτελούν τη συνδικαλιστική ελευθερία και την ελευθερία συλλογικών διαπραγματεύσεων και σύναψης ΣΣΕ².

Η παρούσα Δήλωση της ΕΕΔΑ αποτελεί συνέχεια του από 4-12-2024 Υπόμνηματός της με τίτλο «*Η Οδηγία 2022/2041 για επαρκείς κατώτατους μισθούς: Μια ευκαιρία εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου για τη διαμόρφωση δίκαιης και αξιοπρεπούς αμοιβής*»³, όπου η ΕΕΔΑ τονίζει ότι «i) Η εν λόγω Οδηγία επιδιώκει να μειώσει την εργασιακή φτώχεια και την ανισότητα και έχει ως στόχο τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας των εργαζομένων χωρίς διακρίσεις, θεσπίζοντας ένα

* Η παρούσα Δήλωση υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στις 13 Φεβρουαρίου 2026. Εισηγητές Καθηγήτρια Μαρία Γαβουνέλη, Πρόεδρος ΕΕΔΑ, Γιάννης Ιωαννίδης, Α' Αντιπρόεδρος ΕΕΔΑ, Έλλη Βαρχαλαμά, Β' Αντιπρόεδρος ΕΕΔΑ.

¹ ΕΕΔΑ, Αποφάσεις-Θέσεις, Πεδία «Οικονομική κρίση», «Δικαίωμα στην εργασία», Ελληνικές Εκθέσεις ενώπιον Διεθνών Οργάνων

² Βλ. ενδεικτικά Παράρτημα στο ΕΕΔΑ, Δήλωση για την επίδραση των συνεχιζόμενων μέτρων λιτότητας στα δικαιώματα του ανθρώπου, 15 Ιουλίου 2015.

³ Βλ. Υπόμνημα της ΕΕΔΑ «*Η Οδηγία 2022/2041 για επαρκείς κατώτατους μισθούς: Μια ευκαιρία εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου για τη διαμόρφωση δίκαιης και αξιοπρεπούς αμοιβής*», 4 Δεκεμβρίου 2024

πλαίσιο για την επάρκεια των κατώτατων μισθών και προάγοντας τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, με σεβασμό στο κοινωνικό κεκτημένο της ΕΕ που αφορά στον ρόλο των κοινωνικών εταίρων».

Ως προς το περιεχόμενο των διατάξεων του Ν. 5278/2026 με τίτλο «Εθνική Κοινωνική Συμφωνία για την ενίσχυση των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας», η Εθνική Επιτροπή επισημαίνει τα παρακάτω:

1. Σχετικά με τη νομοπαρασκευαστική διαδικασία και λόγω της τροποποίησης των κεντρικών νομοθετημάτων, που αφορούν στη συνδικαλιστική ελευθερία (Ν. 1264/1982) και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις (Ν. 1876/1990), τα οποία παραμένουν σε ισχύ, η Εθνική Επιτροπή, όπως και η Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής, στο πλαίσιο των νομοθετικών πρωτοβουλιών τροποποίησης της εργατικής νομοθεσίας από τον Ιούλιο του 2025 και μετά, οπότε τέθηκε σε ισχύ ο Κώδικας Εργατικού Δικαίου (ΠΔ 62/2025, Α' 121), ο οποίος έχει τα χαρακτηριστικά διοικητικής κωδικοποίησης, έχει διατυπώσει ειδικές παρατηρήσεις για την τήρηση των αρχών καλής νομοθέτησης κατά τη διαμόρφωση του περιεχομένου των εκάστοτε νέων διατάξεων που περιέχουν κανόνες εργατικού δικαίου, ως προς την υποχρέωση καταρχήν τροποποίησης των οικείων διατάξεων των βασικών νομοθετημάτων, με αναφορά ακολούθως στη διάταξη του ΚΕΔ⁴.

2. Η διαδικασία τριμερούς κοινωνικού διαλόγου, που οδήγησε στη σύναψη της Κοινωνικής Συμφωνίας, η οποία στη συνέχεια εισήχθη στη Βουλή προς ψήφιση μέσω της νομοθετικής διαδικασίας, αποτελεί ορθή πρακτική ενσωμάτωσης του δικαίου της ΕΕ και συγκεκριμένα της παρ. 2 του άρθρου 4 («προώθηση των συλλογικών διαπραγματεύσεων για τον καθορισμό των μισθών») της Οδηγίας (Ε.Ε.) 2022/2041, το οποίο αναφέρει ότι «2. Κάθε κράτος μέλος στο οποίο το ποσοστό της κάλυψης από συλλογικές διαπραγματεύσεις υπολείπεται του κατώτατου ορίου του 80 % θεσπίζει πλαίσιο με τους αναγκαίους πρόσφορους όρους για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, είτε με νόμο κατόπιν διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους είτε με συμφωνία με αυτούς. Το εν λόγω κράτος μέλος εκπονεί, επίσης, σχέδιο δράσης για την προώθηση των συλλογικών διαπραγματεύσεων. Το κράτος μέλος εκπονεί αυτό το σχέδιο δράσης κατόπιν διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους ή σε συμφωνία με αυτούς ή, κατόπιν κοινού αιτήματος των κοινωνικών εταίρων, ως προϊόν συμφωνίας μεταξύ των κοινωνικών εταίρων. Το σχέδιο δράσης ορίζει σαφές χρονοδιάγραμμα και συγκεκριμένα μέτρα για τη σταδιακή αύξηση του ποσοστού κάλυψης από συλλογικές διαπραγματεύσεις, με πλήρη σεβασμό της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων. Το κράτος μέλος θα πρέπει να επανεξετάζει τακτικά το σχέδιο δράσης του και να το επικαιροποιεί, εάν είναι

⁴ ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης με τίτλο «Δίκαιη Εργασία για Όλους: Απλοποίηση της Νομοθεσίας - Στήριξη στον Εργαζόμενο - Προστασία στην Πράξη», 10 Δεκεμβρίου 2025,

Εκθέσεις Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής στα Σχέδια Νόμου του Υπουργείου Εργασίας «Εθνική Κοινωνική Συμφωνία για την ενίσχυση των συλλογικών διαπραγματεύσεων», «Δίκαιη Εργασία για Όλους: Απλοποίηση της Νομοθεσίας - Στήριξη στον Εργαζόμενο - Προστασία στην Πράξη - Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις».

απαραίτητο. Όταν ένα κράτος μέλος επικαιροποιεί το σχέδιο δράσης του, το κάνει κατόπιν διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους ή σε συμφωνία με αυτούς ή, κατόπιν κοινού αιτήματος των κοινωνικού εταίρων, ως προϊόν συμφωνίας μεταξύ τους. Σε κάθε περίπτωση, το εν λόγω σχέδιο δράσης επανεξετάζεται τουλάχιστον ανά πενταετία. Το σχέδιο δράσης και τυχόν επικαιροποιήσεις του δημοσιοποιούνται και κοινοποιούνται στην Επιτροπή»,

3. Η αποκατάσταση της μετενέργειας των ΣΣΕ μετά τη λήξη τους και η συνακόλουθη επικούρηση του περιβάλλοντος διεξαγωγής των συλλογικών διαπραγματεύσεων για τη σύναψη ΣΣΕ, σε συνδυασμό με τα μέτρα διευκόλυνσης της επέκτασης της κανονιστικής τους ισχύος (κήρυξη των ΣΣΕ ως γενικά υποχρεωτικών), αποτελούν θετικά μέτρα ικανά να συμβάλουν στην αύξηση του ποσοστού κάλυψης εργαζομένων από ΣΣΕ και την αποκατάσταση των πολυετών αρνητικών συνεπειών από τους επιβληθέντες περιορισμούς σε βάρος τόσο της αξιοπρεπούς, υγιούς και ασφαλούς εργασίας και διαβίωσης των εργαζομένων, Ελλήνων και αλλοδαπών, όσο και του περιβάλλοντος υγιούς ανταγωνισμού των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια, αποτρέποντας τη δημιουργία περιβάλλοντος ιδιότυπου ανταγωνισμού κατωτάτων ορίων προστασίας της εργασίας,

4. Η λειτουργία του θεσμού των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και των αρχών που διέπουν τη σύναψη, τη δέσμευση και την εφαρμογή τους ως προς τη διασφάλιση αξιοπρεπών και ίσων όρων αμοιβής και εργασίας αποτελούν κρίσιμη παράμετρο της βασικής σύστασης της ΕΕΔΑ για τη διαμόρφωση μηχανισμού αξιολόγησης και αποτίμησης των επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα (Human Rights Impact Assessment-HRIA mechanism), όχι μόνο ως προς την απόλαυση, αλλά και ως προς την πρόσβαση σε αυτά όλων των προσώπων που διαβιούν στην Ελλάδα, αλλά και γενικότερα στην επικράτεια της ΕΕ, δεδομένης και της δέσμευσης για την προστασία της κοινωνικής ασφάλειας και της κοινωνικής συνοχής⁵,

5. Για την τυπική και ουσιαστική διαφάνεια στην παρακολούθηση της εφαρμογής και της καταλληλότητας των διατάξεων που περιέχονται στον παρόντα Νόμο, κρίσιμη είναι η λειτουργία μηχανισμού συλλογής αξιόπιστων στοιχείων, ο οποίος συνδέεται άρρηκτα, αφενός με τη σταθερή λειτουργία ενός διαλειτουργικού συστήματος τήρησης και παροχής στοιχείων, αφετέρου με το διαρκή και τακτικό θεσμικό τριμερή κοινωνικό διάλογο, Κράτους, εργατικής και εργοδοτικής πλευράς στη βάση των στοιχείων αυτών,

6. Παραμένουν ωστόσο σταθερό πεδίο παρακολούθησης και συστάσεων της ΕΕΔΑ, παράλληλα με την ενίσχυση της ευελιξίας στο προστατευτικό πλαίσιο των κανόνων του ατομικού εργατικού δικαίου, οι εκτενείς περιορισμοί που παραμένουν σε νευραλγικά ρυθμιστικά πεδία των συλλογικών εργασιακών δικαιωμάτων, ανάμεσα στα οποία η κρατική παρέμβαση στην ίδρυση και τη λειτουργία των συνδικαλιστικών οργανώσεων, ζήτημα για το οποίο αναμένεται η

⁵ Ενδεικτικά ΕΕΔΑ, [Επείγουσα Δήλωση ΕΕΔΑ Σχετικά με τα εργασιακά και κοινωνικοασφαλιστικά δικαιώματα στην Ελλάδα](#), 28 Απριλίου 2017, σελ. 3-4.

απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου Επικρατείας⁶, οι περιορισμοί στο δικαίωμα απεργίας, η κατάργηση της ρύθμισης των κατωτάτων ορίων αμοιβής και προστασίας της εργασίας από την Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (ΣΣΕ), ως κανονιστικού προκρίματος για την περαιτέρω βελτίωσή τους μέσω της σύναψης ΣΣΕ των υπόλοιπων ειδών (κλαδικές, ομοιοεπαγγελματικές, επιχειρησιακές), η απρόσκοπτη πρόσβαση στις ανεξάρτητες υπηρεσίες Μεσολάβησης και Διαιτησίας του Οργανισμού Μεσολάβησης και Διαιτησίας (ΟΜΕΔ)⁷ και

7. Η θετική εξέλιξη της τριμερούς υπογραφής της Κοινωνικής Συμφωνίας και ακολούθως της νομοθέτησής της, αποτελεί έμπρακτο παράδειγμα λειτουργίας του θεσμικού τριμερούς κοινωνικού διαλόγου, όπως άλλωστε είχε αυτός λειτουργήσει και ανταποκριθεί στις ιδιαίτερα απαιτητικές συνθήκες της μνημονιακής περιόδου, με χαρακτηριστικά παραδείγματα την τριμερή συνομολόγηση, με την τεχνική βοήθεια της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, το 2014 της αναφερόμενης ως «*Συμφωνία της Γενεύης*⁸» και το 2016 του Οδικού Χάρτη για την αντιμετώπιση της Αδήλωτης Εργασίας⁹. Καταδεικνύει επιπλέον την ανάγκη **να αποκατασταθεί και να ενισχυθεί η θεσμική κοινωνική συμμετοχή στη χάραξη πολιτικής**, με κατεξοχήν έκφραση αυτής τη **σταθερή λειτουργία των δομών κοινωνικού διαλόγου, που έχουν συσταθεί για τον τομέα της εργασίας**¹⁰ υπό το φως του δικαίου της ΕΕ (άρθρα 151-156 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης) και της κυρωμένης ΔΣΕ 144 (Ν.Δ. 1176/1981/Α'184)¹¹ **και η διασύνδεση τους με όλους τους τομείς άσκησης πολιτικής, που συνεχόνται με πολιτικές απασχόλησης** (πχ κοινωνική ασφάλιση και ασφάλεια, υγεία, αναπηρία, ισότητα, ένταξη μεταναστών/προσφύγων, περιβάλλον, ψηφιακή μετάβαση και τεχνητή νοημοσύνη κλπ), όπως και με τις αρμόδιες ελεγκτικές Αρχές.

⁶ Βλ. ως προς τη λειτουργία του Γενικού Μητρώου Συνδικαλιστικών Οργανώσεων Εργαζομένων (ΓΕΜΗΣΟΕ) [απόφαση ΣτΕ Δ' 7μ 2175/2022](#) σύμφωνα με την οποία η προαγωγή των συναφών θεμιτών και δημοσίου συμφέροντος σκοπών δεν πρέπει να επιδιώκεται με νομοθετικές ρυθμίσεις που καταλήγουν να προσβάλλουν τον πυρήνα της συνδικαλιστικής ελευθερίας ή συνεπάγονται περιορισμούς της εν λόγω ελευθερίας κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας ή επιφέρουν παράνομη προσβολή άλλων προστατευτέων από το Σύνταγμα ή και το Ενωσιακό Δίκαιο δικαιωμάτων. Με την απόφαση αυτή παραπέμφθηκε η υπόθεση λόγω σπουδαιότητας στην Ολομέλεια του ΣτΕ, ενώπιον της οποίας συζητήθηκε στις 5-5-2023 και αναμένεται η έκδοση της απόφασης.

⁷ ΕΕΔΑ, Αποφάσεις-Θέσεις, Πεδία «Οικονομική κρίση», «Δικαίωμα στην εργασία», «Πρόσφυγες/Μετανάστες».

⁸ ILO hosts top-level talks to restart social dialogue on Greek labour questions, Conclusions agreed between the Greek Social Partners and the Ministry of Labour At the High Level Meeting facilitated by the ILO Director-General, 30 September 2014.

⁹ ILO, [Supporting the implementation of the roadmap on tackling undeclared work in Greece](#) 22 December 2015 - 31 December 2020.

¹⁰ Βλ. ενδεικτικά για το Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας και τα Τμήματά του (Άρθρο 25 παρ. 1 και 11-17 π.δ. 368/1989, όπως διαμορφώθηκε με τα άρθρα 27 παρ. 3 του ν. 3896/2010, 15 παρ. 3 του ν. 4468/2017 και 17 παρ. 7 του ν. 4472/2017, άρθρο 561 ΚΕΔ και άρθρο 26 Κώδικα Νόμων για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία, 516 ΚΕΔ).

¹¹ ILO CEACR, [Direct Request on the application of C144 \(Tripartite Consultation\) by Greece](#) (adopted 2022, published 111st ILC session (2023)).